

SEÐLABANKI ÍSLANDS

Fjármálastöðugleiki 2019/2

Kynningarfundur
9. október 2019

Samantekt – áhætta fer vaxandi

- **Ferðaþjónustan** gengur í gegnum samdrátt – áhætta sem er til staðar hefur aðeins að hluta raungerst
- Aukið framboð **íbúðarhúsnæðis** fer saman við dvínandi vöxt eftirspurnar. Mikið framboð nýbygginga er á leið inn á markaðinn
- Verð atvinnuhúsnæðis hækkar enn. **Gistirýmum** á höfuðborgarsvæðinu gæti fjölgað um allt að fjórðung á næstu þremur árum
- Hægt hefur á vexti **skulda einkageirans**, einkum hjá fyrirtækjum
- **Bankarnir** vinna að því að lækka kostnað. Virðisrýrnun útlána hefur aukist. Lausafjárstaða þeirra í krónum kann að vera hamlandi fyrir aukin útlán

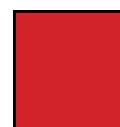
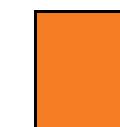
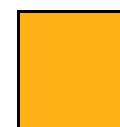
Helstu áhættupættir

2019/2

Ferðaþjónusta

Íbúðarhúsnæði

Atvinnuhúsnæði
- hótel og gistiheimiliAtvinnuhúsnæði
- annað

Ferðaþjónusta, íbúðar- og atvinnuhúsnaði

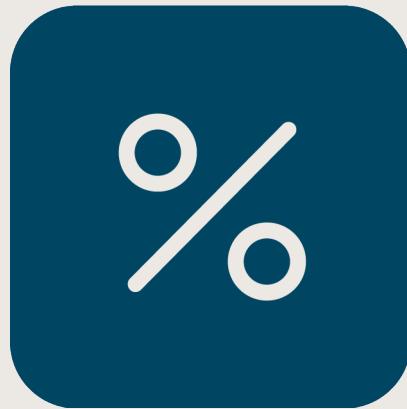
Ferðamönnum
fækkar og
sætaframboð
dregst saman

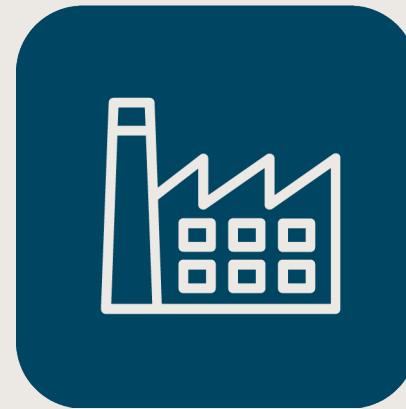
Velta erlendra
greiðslukorta
nær óbreytt
milli ára

Aukið framboð
íbúðarhúsnaðis,
mikið húsnaði í
byggingu

Nafnverðsaðlögun
gæti verið
framundan á
ákveðnum svæðum

Verðvísitala
atvinnu-
húsnaðis
hækkar áfram

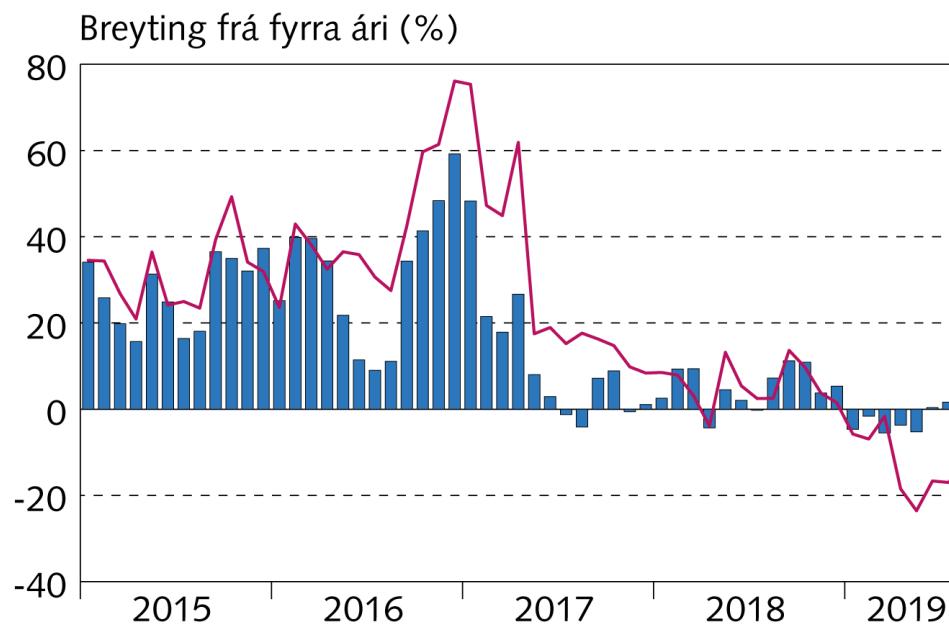

Gistirýmum á
höfuðborgar-
svæðinu fjölgar
áfram

Ferðabjónusta – úr vexti í vörn

- Brottförum erlendra aðila fækkaði um rúmlega 14% á fyrstu níu mánuðum ársins og um 18% eftir fall WOW Air ...
- ... en velta á erlendum kortum mæld í krónum er nánast óbreytt á milli ára
- Í lok júní sl. var árvöxtur útlán stóru bankanna til greinarinnar um 8% – lítið um útlán vegna nýframkvæmda

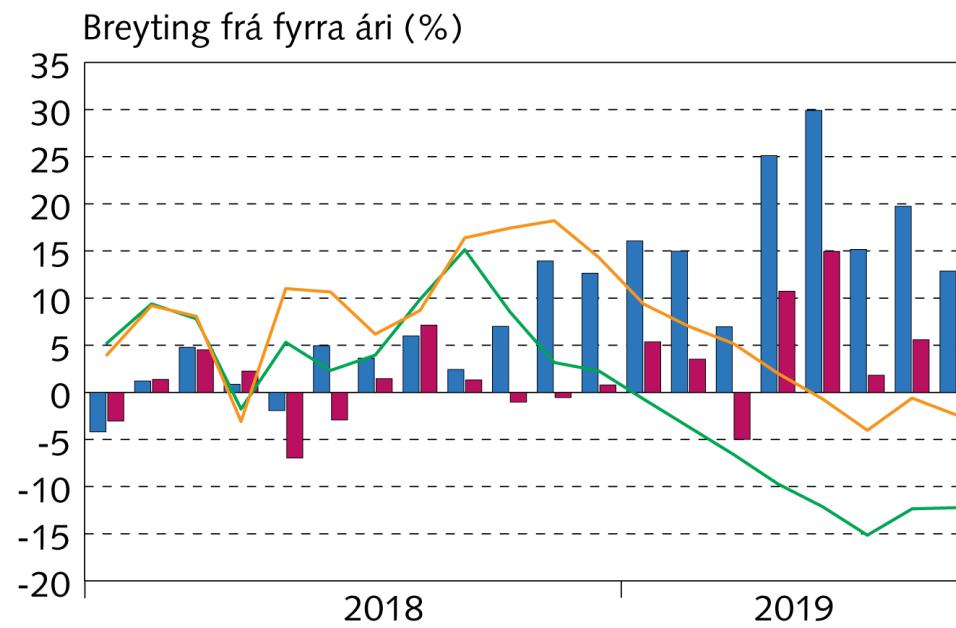
Brottfarir erlendra ríkisborgara og gistenætur
á hótelum og gistiheimilum

Gistenætur á hótelum og gistiheimilum
Brottfarir erlendra ríkisborgara

Heimildir: Ferðamálastofa, Hagstofa Íslands.

Velta erlendra greiðslukorta¹

Kortavelta pr. brottför í krónum
Kortavelta pr. brottför á föstu gengi
Velta erlendra greiðslukorta í krónum
Velta erlendra greiðslukorta á föstu gengi

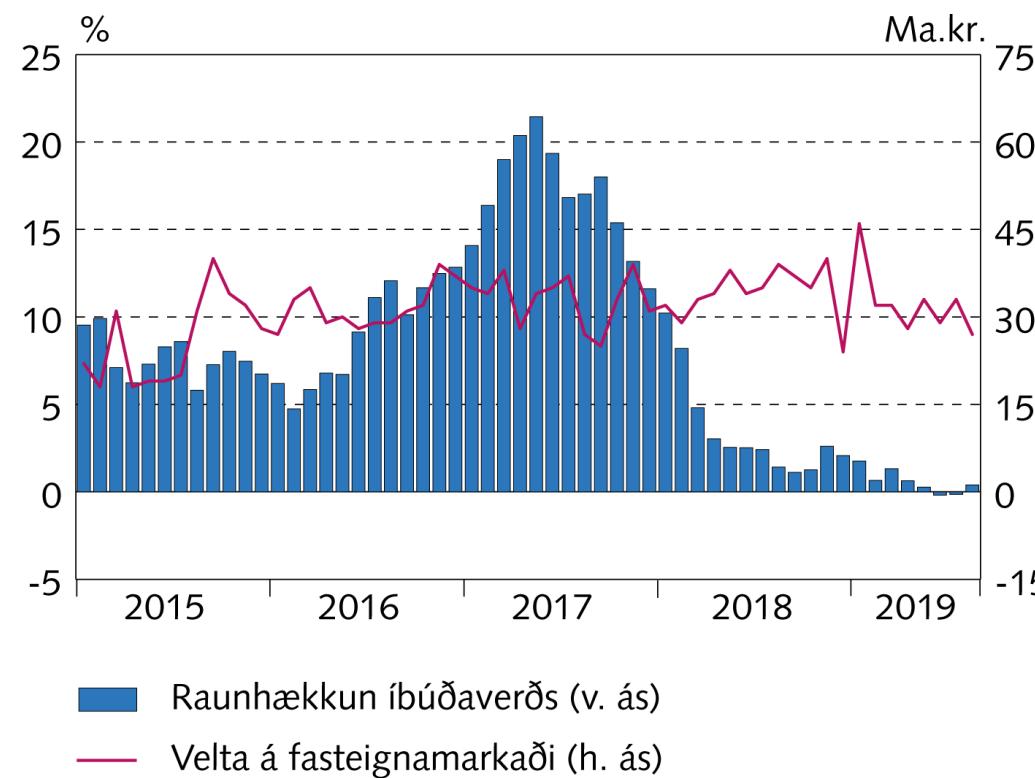
1. Velta erlendra greiðslukorta án flugbjónustu.

Heimildir: Ferðamálastofa, Rannsóknarsetur verslunarinnar, Seðlabanki Íslands.

Íbúðamarkaður – aukið framboð

- Verð hefur nánast staðið í stað sl. 12 mánuði. Íbúðum á sölu hefur fjölgæð um 38% á milli ára
- Kaupsamningar voru 12% færri á fyrstu átta mánuðum ársins m.v. sama tíma í fyrra
- Mikið af nýbyggingum eru að koma inn á markað. Kaupsamningum með nýbyggingar fækkar um 26% milli ára
- Enn kröftugur raunvöxtur í útlánum stóru viðskiptabankanna til byggingarstarfsemi – 16% ársvöxtur m.v. lok ágúst sl.

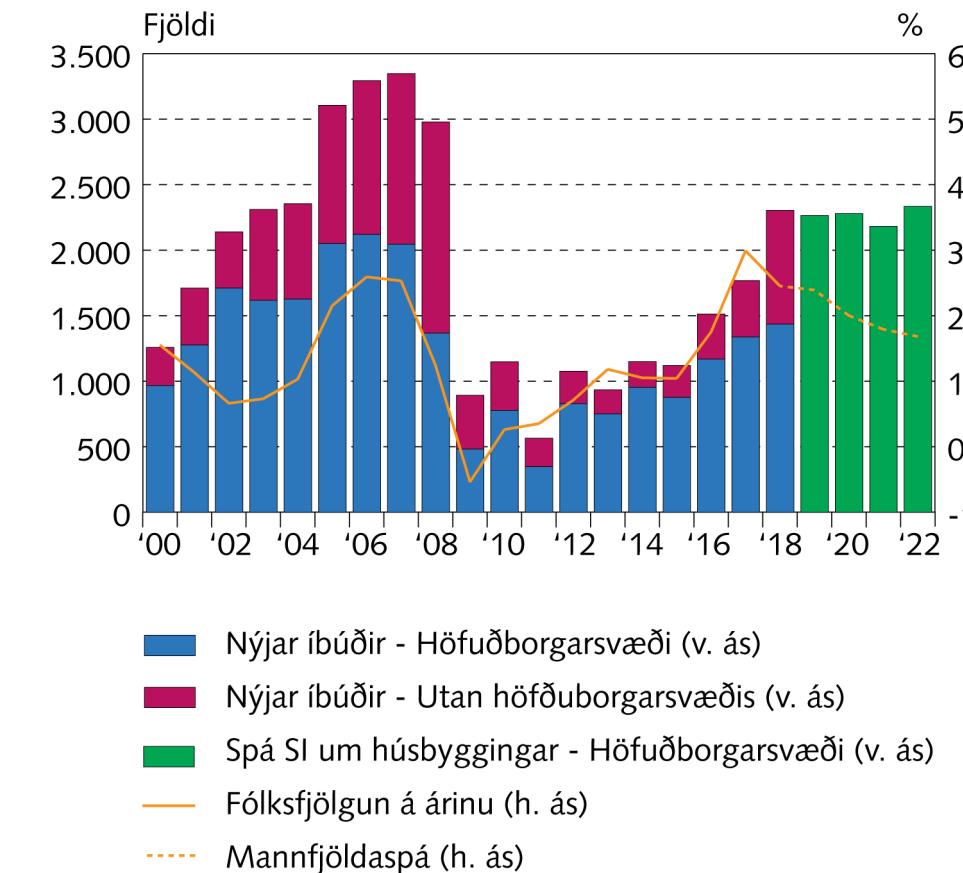
Árleg raunhækkun íbúðaverðs á höfuðborgarsvæðinu og velta á markaði¹

1. Velta á fasteignamarkaði á föstu verðlagi í ágúst 2019.

Heimildir: Hagstofa Íslands, Þjóðskrá Íslands.

Fjöldi nýbygginga og fólksfjölgun á höfuðborgarsvæðinu¹

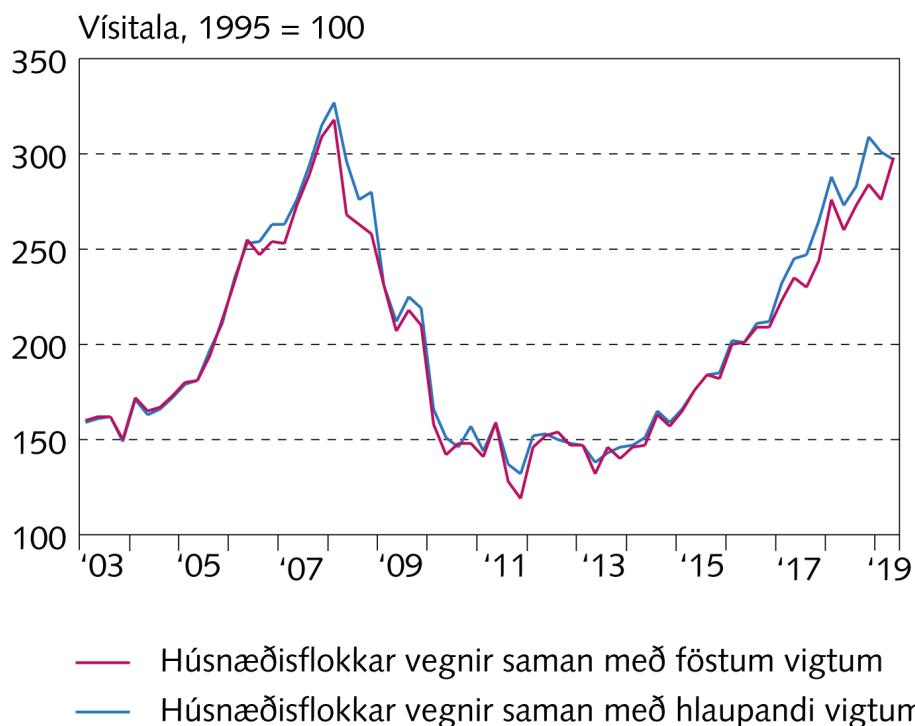
1. Spá um fólksfjölgun á landinu öllu 2019-2022 samkvæmt mannfjöldaspá Hagstofunnar.

Heimildir: Hagstofa Íslands, Samtök iðnaðarins.

Atvinnuhúsnæði – aukið framboð gistirýmis

- Í lok annars ársfjórðungs hafði verðvíslala atvinnuhúsnæðis hækkað um tæplega 15% að raungildi á 12 mánuðum
- Aukin eftirspurn eftir atvinnuhúsnæði gæti skýrst að hluta af lækkandi vaxtastigi
- Horfur eru á að gistiþýmum á höfuðborgarsvæðinu fjölgum um fjórðung á næstu þremur árum – aukin eftirspurn er nauðsynleg til að koma í veg fyrir offramboð

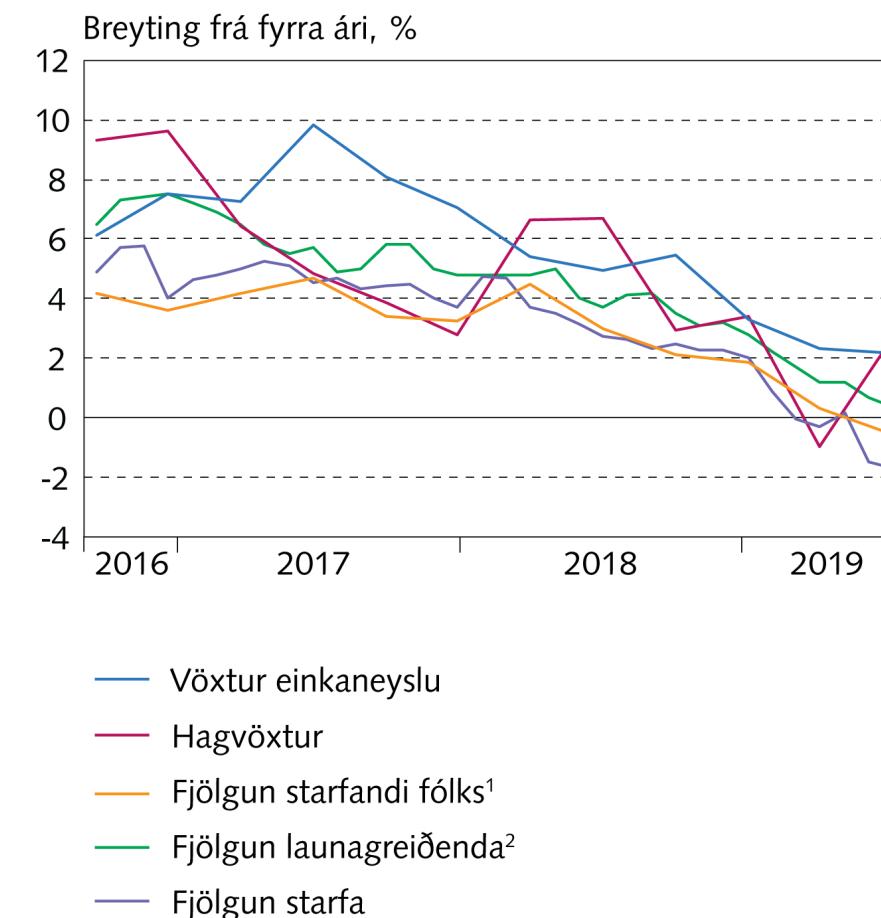
Raunverð atvinnuhúsnæðis á höfuðborgarsvæðinu¹

1. Verð atvinnuhúsnæðis í þinglýstum viðskiptum, raunvart með vísitolu neysluverðs. Víslalan sem notast við fastar vigtir hefur áður verið birt í *Fjármálastöðugleika og Hagvísum*, en hin ekki. Hin notast við hlaupandi vigtir m.v. veltu í viðskiptum sl. átta ársfjórðunga.

Heimildir: Hagstofa Íslands, Þjóðskrá Íslands, Seðlabanki Íslands.

Mælikvarðar á vöxt eftirspurnar atvinnuhúsnæðis

1. Allir sem eru á staðgreiðsluskrá í mánuðinum. 2. Viðskiptahagkerfið, þ.e. launagreiðendur í ÍSAT-flokkum 03-82 og 95-96.
Heimild: Hagstofa Íslands.

Þjóðhagslegt umhverfi, ytri staða, heimili og fyrirtæki

Aukin óvissa og svartsýni í alþjóðlegum efnahagsmálum

Verulega hefur hægt á vexti innlends þjóðarbúskapar

Áfram góður afgangur af utanríkisviðskiptum

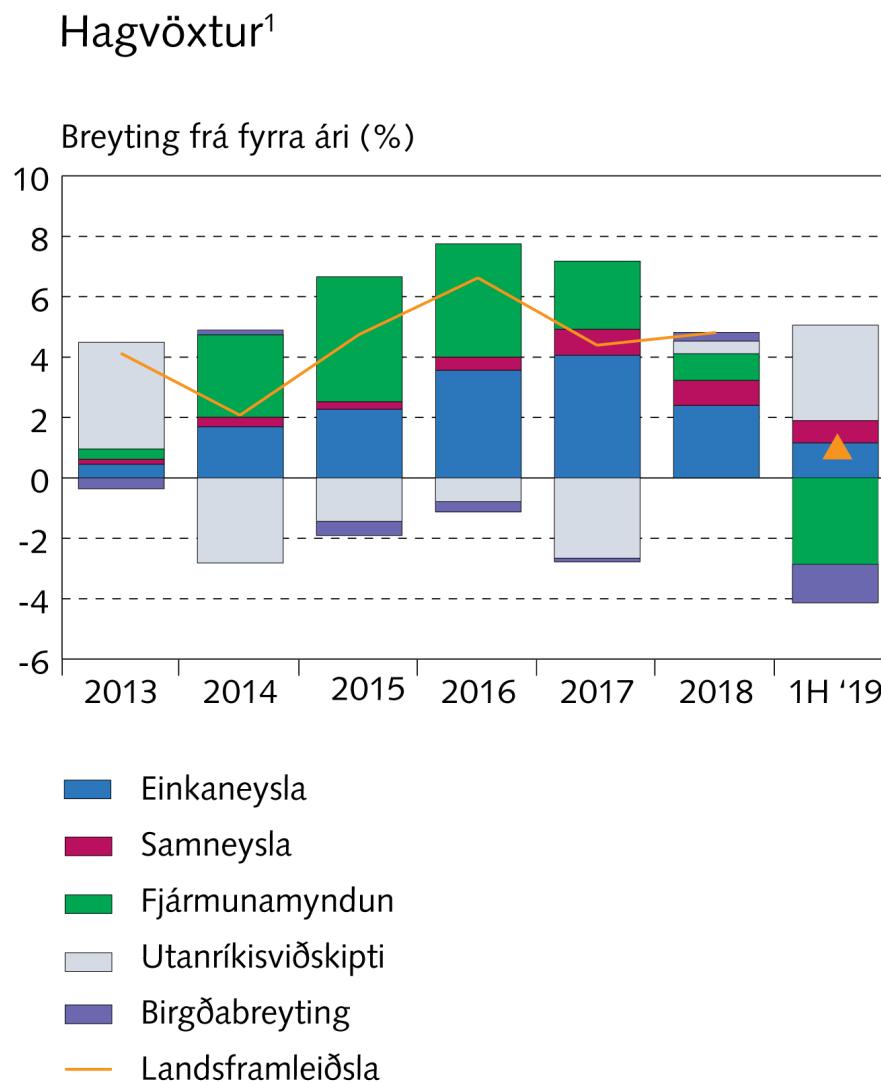
Hægir á vexti skulda einkageirans, einkum fyrirtækja

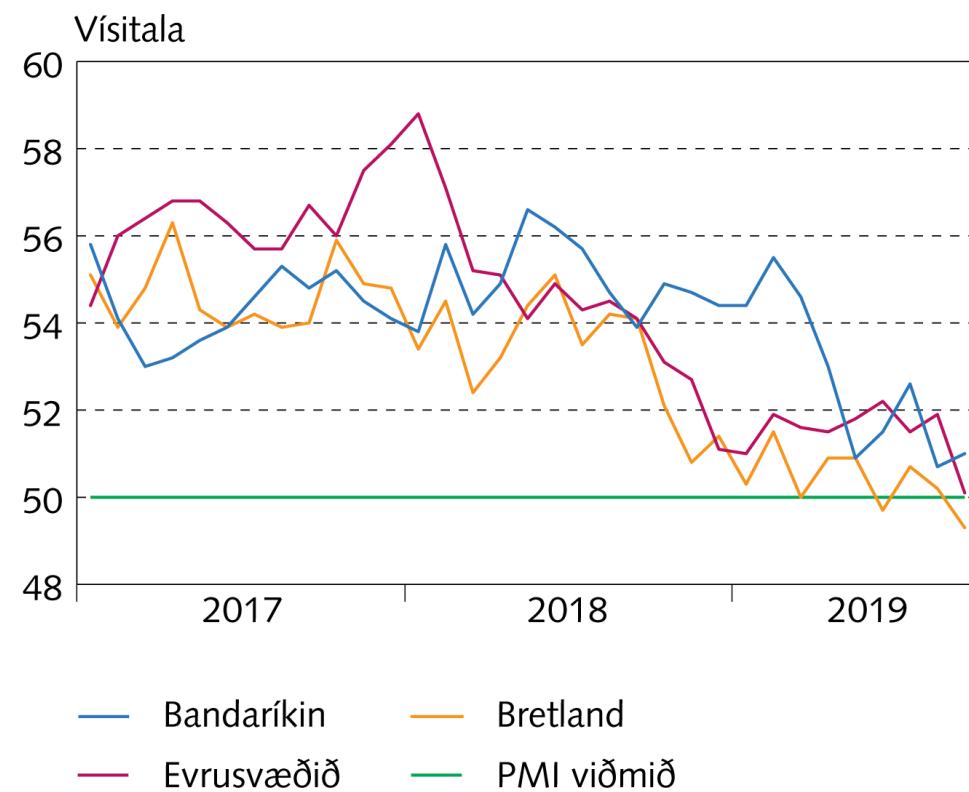
Efnahagsreikningar heimila og fyrirtækja eru sterkir

Þjóðhagslegt umhverfi – aukin óvissa

- Verulega hefur hægt á þjóðarbúskapnum og útlit er fyrir að landsframleiðslan standi nánast í stað á árinu
- Aukinnar óvissu og svartsýni gætir í alþjóðlegum efnahagsmálum ...
- ... sem birtist í auknu flökti á mörkuðum og flótta í áhættuminni eignir

PMI-vísitala fyrir framleiðslu og þjónustu¹
Janúar 2017 - september 2019

Markaðsvirði skuldabréfa með neikvæðri
ávöxtunarkröfu á heimsvísu
Janúar 2017 - september 2019

Heimild: Bloomberg.

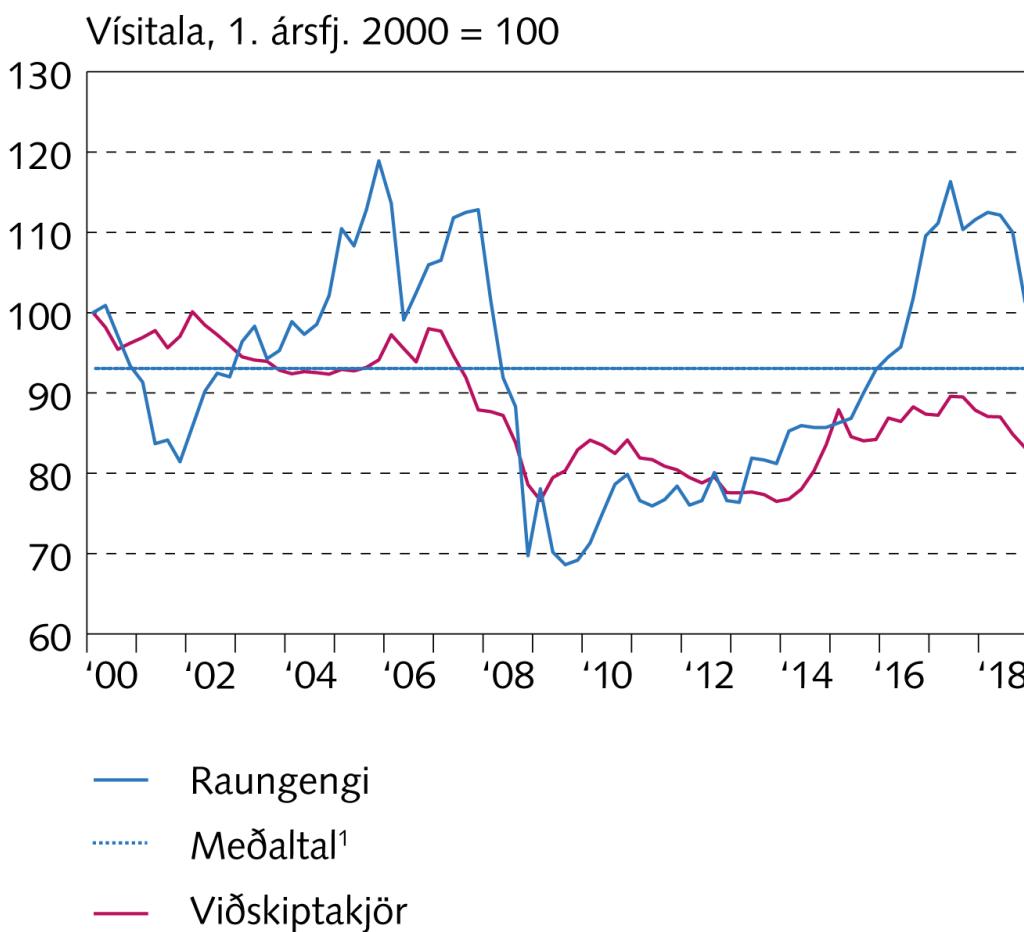
1. Framlag einstakra liða til hagvaxtar. 1H 2019 er vöxtur landsframleiðslu á fyrstu sex mánuðum ársins 2019 borið saman við fyrstu sex mánuði ársins 2018.

1. PMI-vísitala Markit fyrir framleiðslu og þjónustu (e. Composite Purchasing Managers' Index). Vísitalan er birt mánaðarlega og er árstíðarleiðrétt. Þegar gildi vísítölunnar er yfir 50 táknað það vöxt milli mánaða en ef hún er undir 50 táknað það samdrátt.

Lægra raungengi og góð ytri staða þjóðarbúsins

- Raungengi lækkaði haustið 2018. Það styður við útflutningsatvinnugreinar
- Enn er verulegur afgangur af viðskiptum við útlönd
- Erlendar eignir þjóðarbúsins umfram erlendar skuldir eru 22% af landsframleiðslu – staðan hefur aldrei verið betri

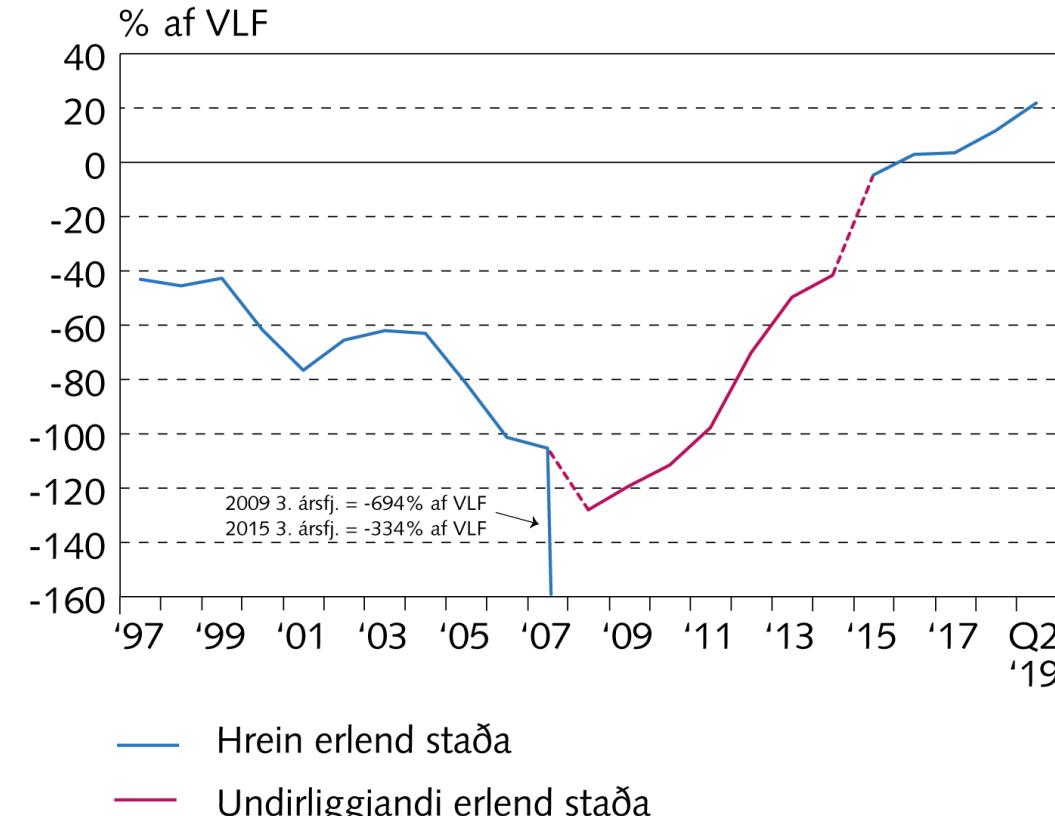
Raungengi og viðskiptakjör

1. Meðaltal raungengis á öllu tímabilinu.

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

Hrein erlend staða þjóðarbúsins¹

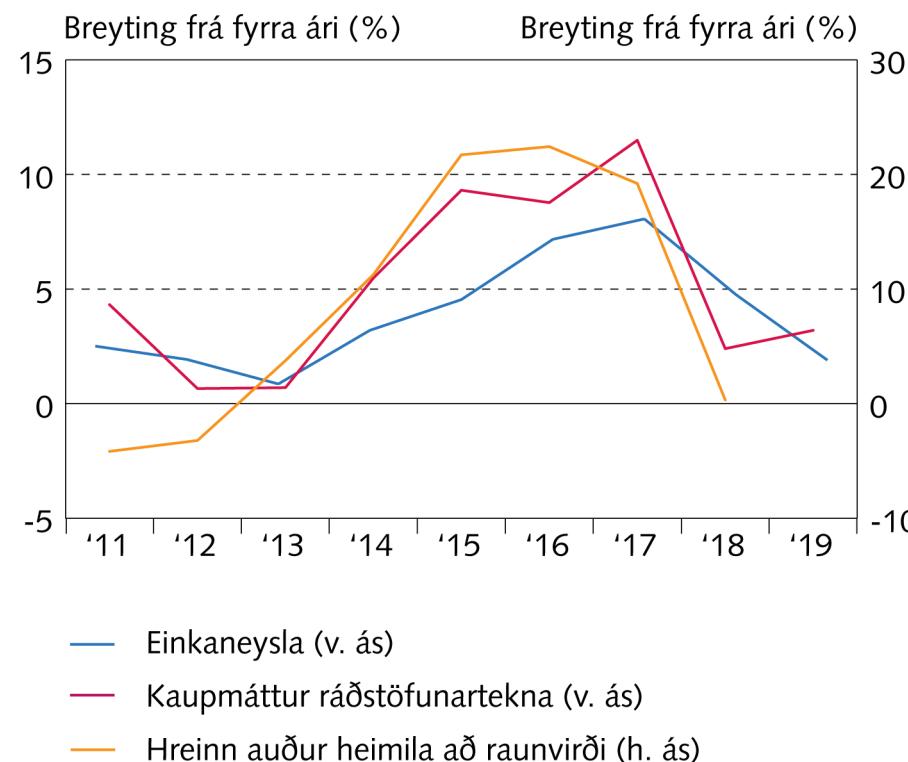
1. Frá árinu 2008 til ársloka 2015 er miðað við undirliggjandi erlenda stöðu þjóðarbúsins, þ.e.a.s. að teknu tilliti til áhrifa uppgjörs ILST í slitameðferð miðað við jafna skiptingu á eignum til almennra kröfuhafa. Í lok árs 2015 gengu slitabú fallinna fjármálfyrirtækja til nauðasamninga. Við það var stór hluti af skuldum þeirra afskrifaður. Enginn munur var því á hreinni erlendi stöðu og undirliggjandi erlendi stöðu.

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

Heimili – hert lánaskilyrði á íbúðalánamarkaði

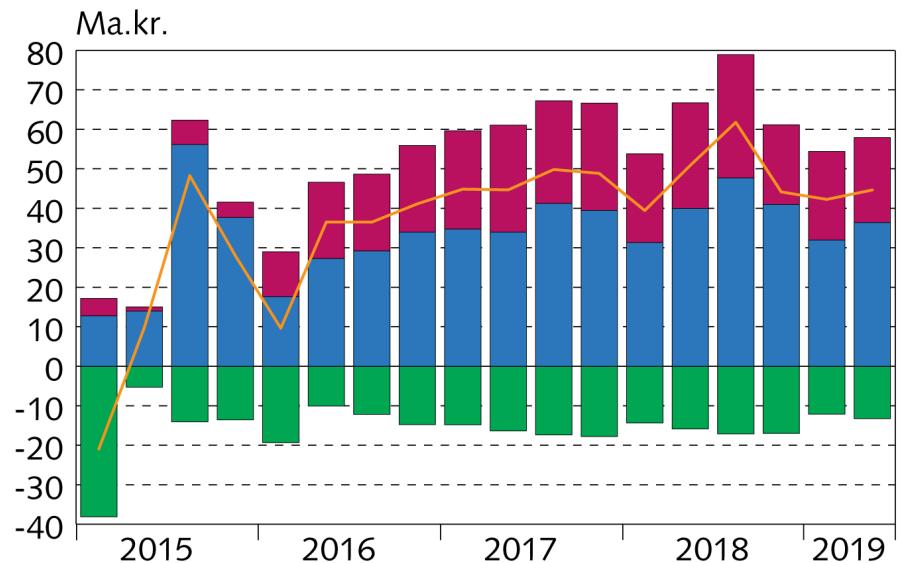
- Hægt hefur á vexti ráðstöfunartekna, einkaneyslu og auðs heimilanna
- Vanskil einstaklinga hafa ekki aukist, hvorki fjöldi einstaklinga á vanskilaskrá né vanskil útlána í fjármálakerfinu
- Vöxtur skulda heimilanna hefur verið nokkuð stöðugur sl. misseri, í ár eru um 80% af nýjum útlánum óverðtryggð

Einkaneysla, kaupmáttur ráðstöfunartekna og auður heimila¹

1. Grunnspá Seðlabankans fyrir 2019, birt í *Peningamál* 2019/3.
 Hreinn auður er samtala húsnaðis- og fjárhagslegs auðs heimila
 (utan lífeyrisréttinda) að frádegnum skuldum heimila (árslokatölur).
Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

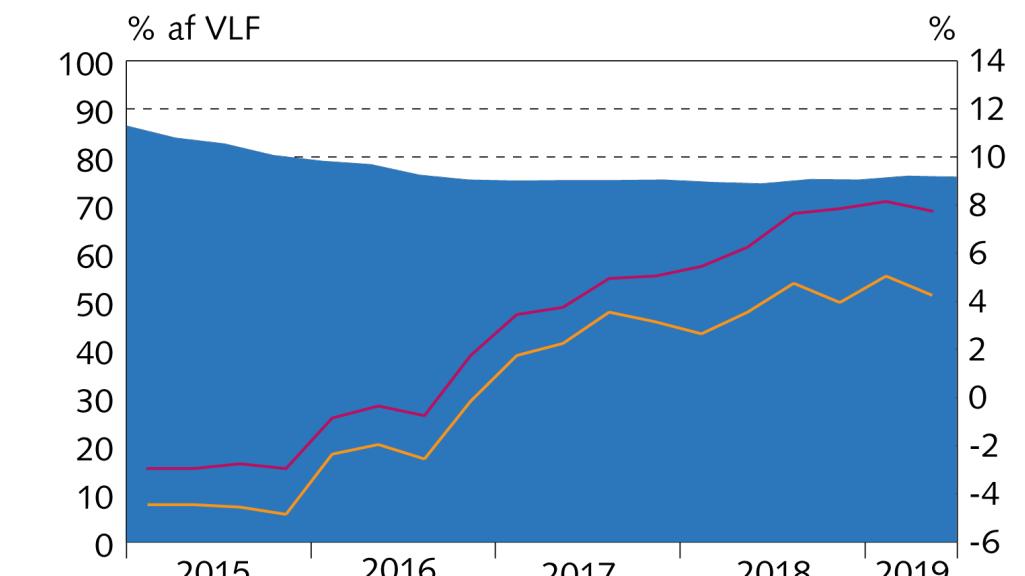
Hrein ný útlán til heimila¹

■ Bankar
 ■ Lífeyrissjóðir
 ■ Íbúðaláanasjóður
 — Alls hrein ný lán

1. Hrein ný útlán heimilanna hjá innlásstofnunum, lífeyrissjóðum og
 Íbúðaláanasjóði. Ekki eru gögn um uppgreiðslur hjá lífeyrissjóðum fyrir
 september 2015. Fast verðlag júní 2019.
Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

Heimili: Þróun skulda¹

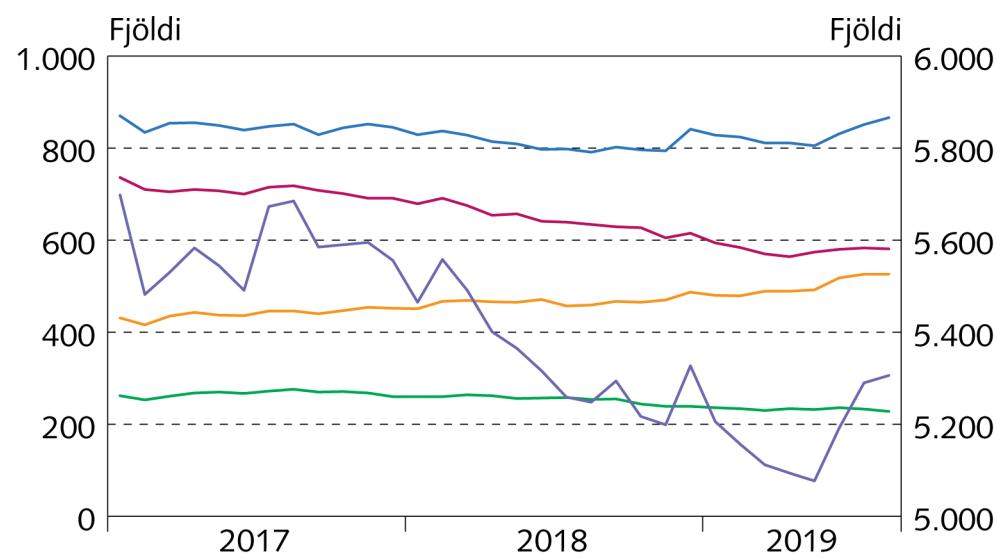
■ Hlutfall skulda af VLF (v. ás)
 ■ Nafnbreyting skulda (h. ás)
 ■ Raunbreyting skulda (h. ás)

1. Línur sýna breytingu á ársgrundvelli.
Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

Fyrirtæki – fjölgun á vanskilaskrá

- Fyrirtækjum á vanskilaskrá fjölgar, einkum í byggingageiranum og í ferðaþjónustu
- Verulega hefur hægt á vexti skulda fyrirtækja
 - Raunvöxtur var 3,2% í lok annars ársfjórðungs eða 1,1% gengis- og verðlagsleiðréttur
- Hægt hefur á vexti útlána stóru bankanna til allra atvinnugreina, enn er þó ör vöxtur í útlánum til byggingarstarfsemi

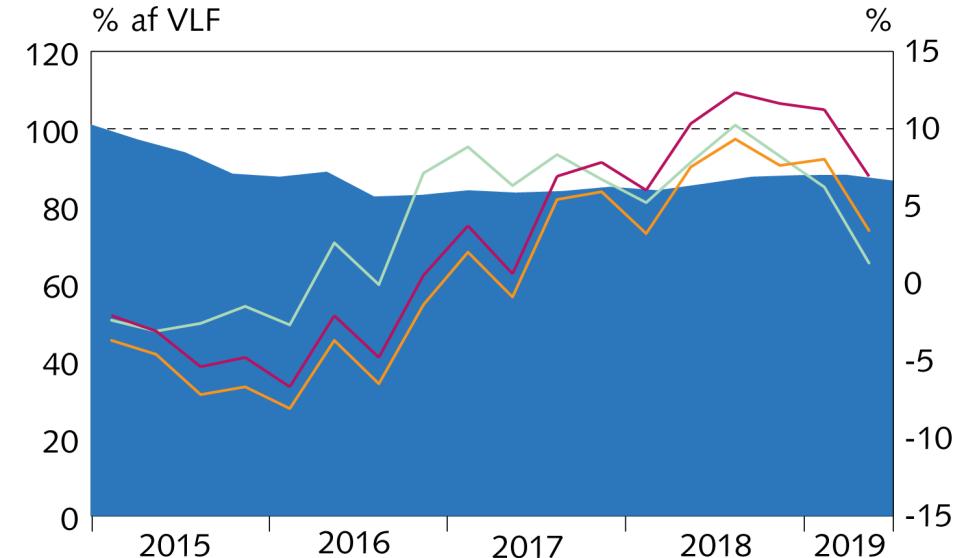
Fyrirtæki: Fjöldi á vanskilaskrá

- Byggingastarfsemi og mannvirkjagerð (v. ás)
- Fasteignaviðskipti (v. ás)
- Ferðaþjónusta, rekstur gististaða og veitingarekstur (v. ás)
- Fiskveiðar og -vinnsla (v. ás)
- Öll fyrirtæki (h. ás)

Heimild: CreditInfo.

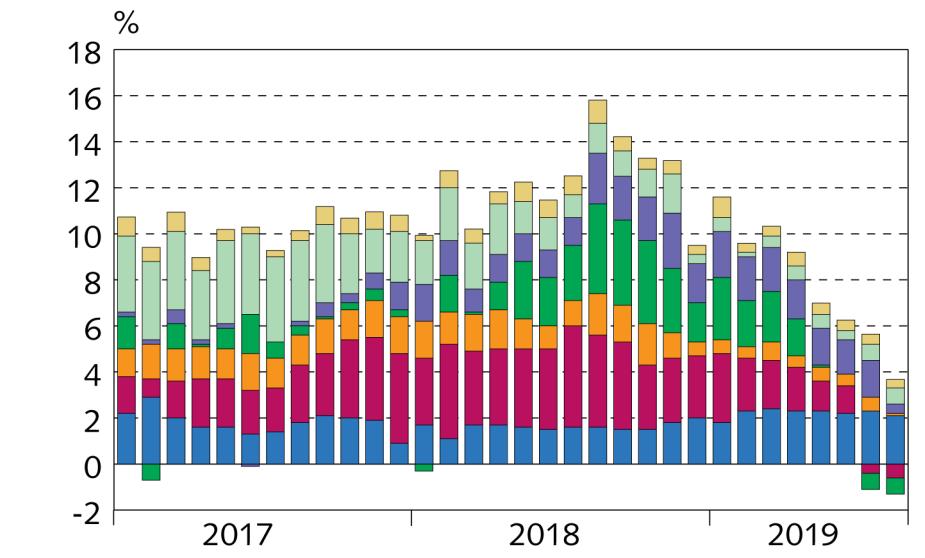
Fyrirtæki: Þróun skulda¹

- Hlutfall skulda af VLF (v. ás)
- Nafnbreyting skulda (h. ás)
- Raunbreyting skulda (h. ás)
- Gengis- og verðlagsleiðrétt breyting skulda² (h. ás)

1. Línur sýna breytingu á ársgrundvelli. 2. Verðtryggðar skuldir á föstu verðlagi og gengisbundnar á föstu gengi.
Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

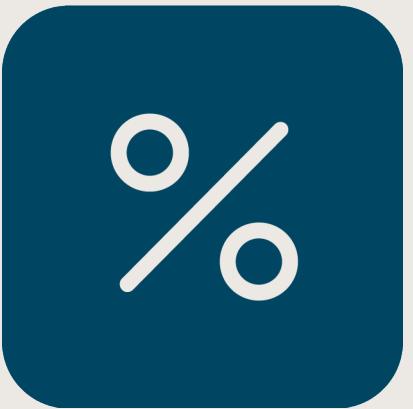
KMB: Framlag atvinnugreina til útlánavaxtar,
gengisleiðrétt¹

- Byggingastarfsemi
- Fasteignafélög
- Samgöngur og flutningar
- Fiskveiðar og vinnsla
- Verslun
- Pjónusta
- Annað

1. Móðurfélög kerfislega mikilvægra banka. Ársvöxtur útlána til fyrirtækja.
Skuldir í erlendum gjaldmiðlum á föstu gengi, aðrar skuldir á nafnvírði.
Heimild: Seðlabanki Íslands.

Fjármálafyrirtæki

Aukin virðis-
rýrnun hjá
kerfislega mikil-
vægum bönkum

Svigrúm fyrir lægri
eiginfjárlutföll
KMB er
takmarkað

Stórir gjalddagar
erlendra skulda-
bréfaútgáfa á
næstu árum

Lausafjárstaða
KMB í íslenskum
krónum kann að
vera takmarkandi

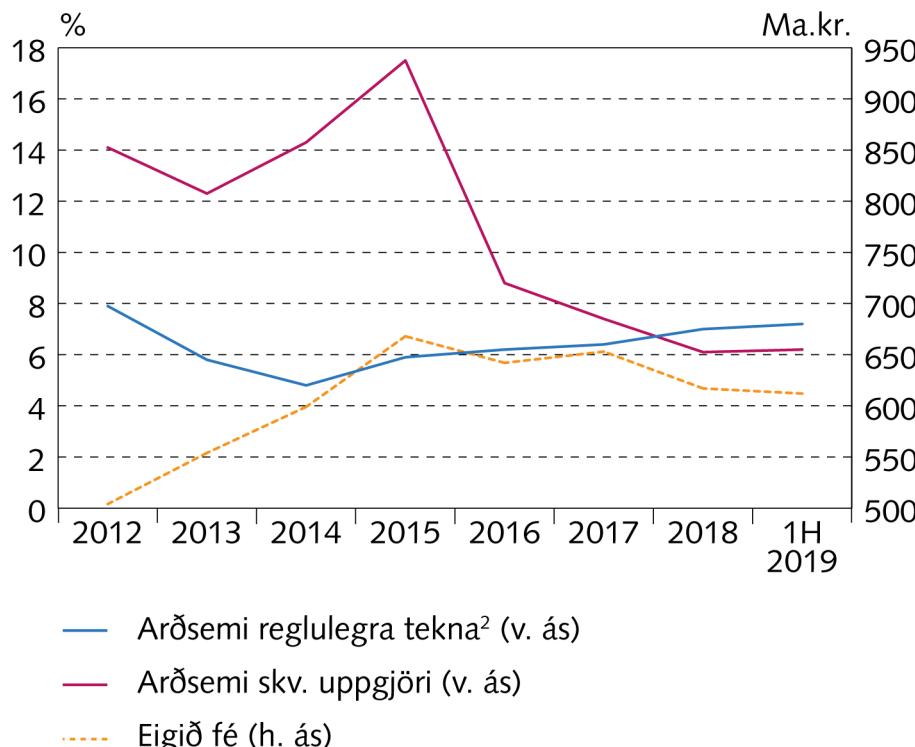

Vaxtamunur
heildareigna
Íbúðalánasjóðs
orðinn neikvæður

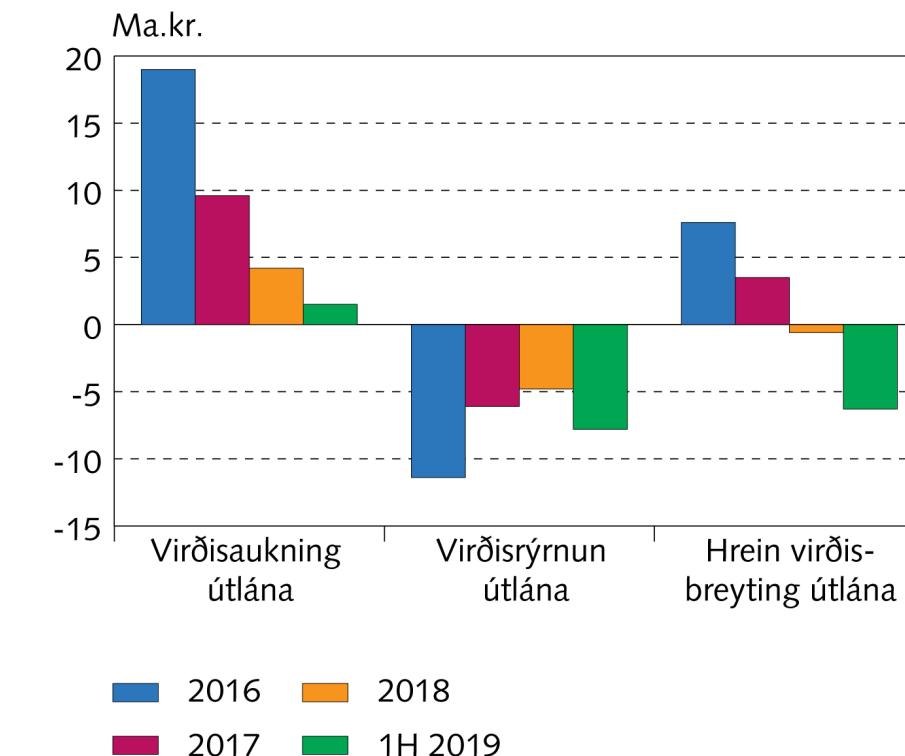
KMB rekstur – minni vaxtamunur og lægri arðsemi

- Vaxtamunur hefur lækkað. Vaxtatekjur eru um 70% af tekjum
- Lækkandi vaxtastig setur að öðru óbreyttu þrýsting á arðsemi vegna minni vaxtamunar
- Arðsemi eigin fjár var 6,2% á fyrstu 6m ársins – 1,5 prósentu minni en á sama tímabili í fyrra
- Virðisbreytingar útlána voru neikvæðar um 6,3 ma.kr. á fyrstu 6m ársins – í takt við áætluð 0,3-0,5% útlánatöp á ári

KMB: Arðsemi¹

KMB: Tekjur og gjöld vegna virðisbreytinga útlána¹

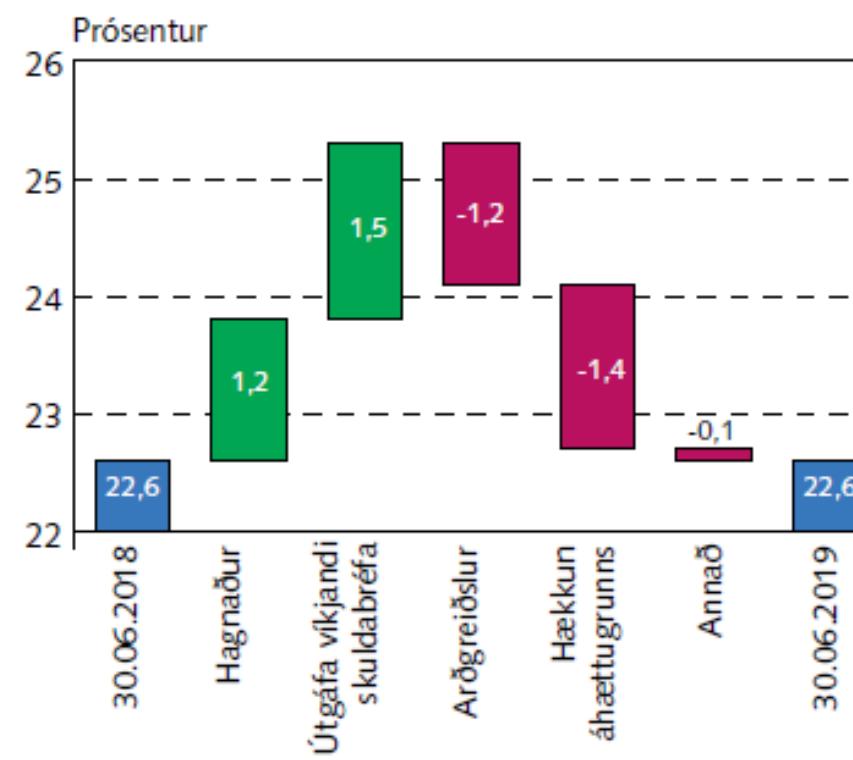
1. Arðsemi er reiknuð út miðað við meðalstöðu eigin fjár. Samstæður kerfislega mikilvægra banka. Valitor undanskilið árin 2017, 2018 og 2019. 2. Arðsemi reglulegra tekna miðast við hreinar vaxta- og þóknunartekjur að fráregnum reglulegum kostnaði. Skatthlutfall er 20% og miðað er við meðalstöðu eigin fjár.
Heimildir: Ársreikningar viðskiptabanka.

1. Samstæður kerfislega mikilvægra banka.
Heimildir: Ársreikningar viðskiptabanka.

KMB eigið fé – sterk eiginfjárstaða

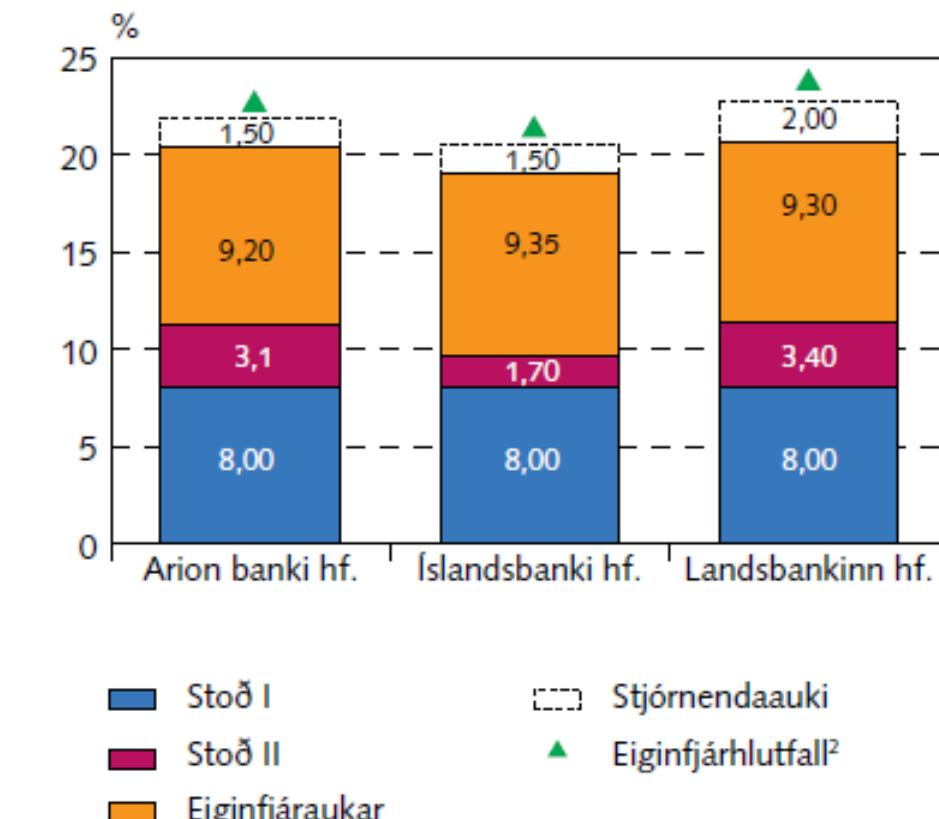
- Eiginfjárlutfall bankanna er að meðaltali óbreytt á milli ára
- Bankarnir eru allir nokkuð yfir kröfum FME
- Svigrúm til frekari víkjandi útgáfu undir eiginfjárbætti 2 er takmarkað – útgáfa undir eiginfjárbætti 1 virðist enn fýsileg

12 mánaða breyting á eiginfjárlutfalli KMB
í lok 2F 2019¹

1. Samstæður kerfislega mikilvægra banka.
Heimildir: Ársreikningar viðskiptabanka.

KMB: Eiginfjárkröfur og eiginfjárlutföll¹

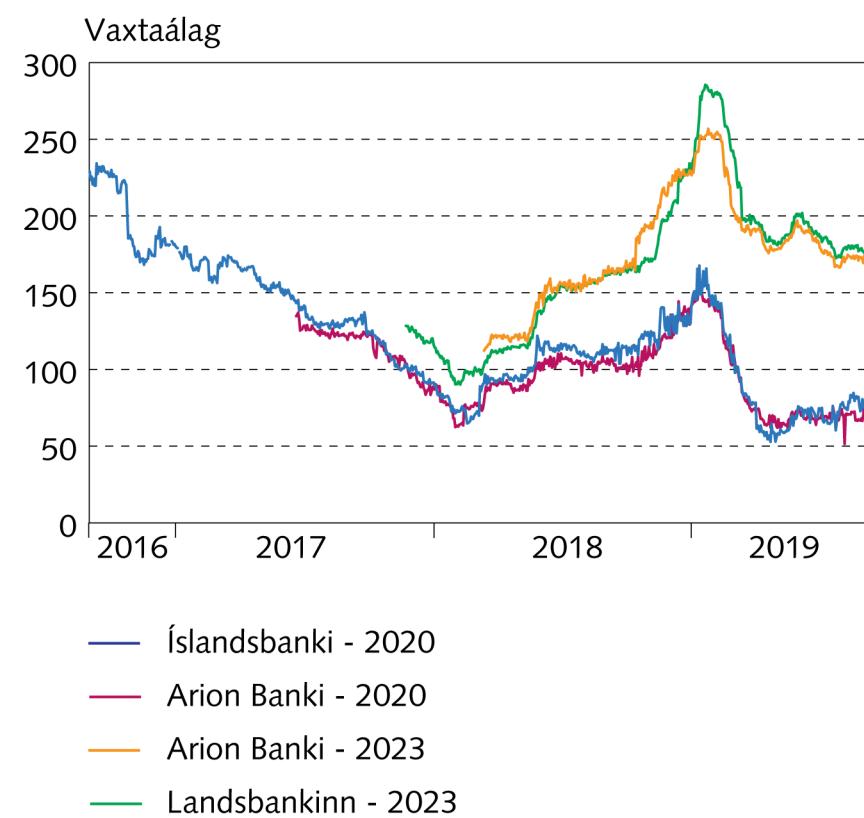

1. Samstæður kerfislega mikilvægra banka. Stoð II m.v. SREP í árslok 2018. Eiginfjáraukar m.v. fulla innleiðingu, þ.m.t. hækjun sveiflujöfnunarauka úr 1,7% í 2% í febrúar 2020. Tekið tillit til lækkunar kerfisáhættu- og sveiflujöfnunarauka vegna erlendra áhættuskuld-bindinga. 2. Eiginfjárlutfall í lok 2F 2019.
Heimildir: Ársreikningar viðskiptabanka og kynningarefni.

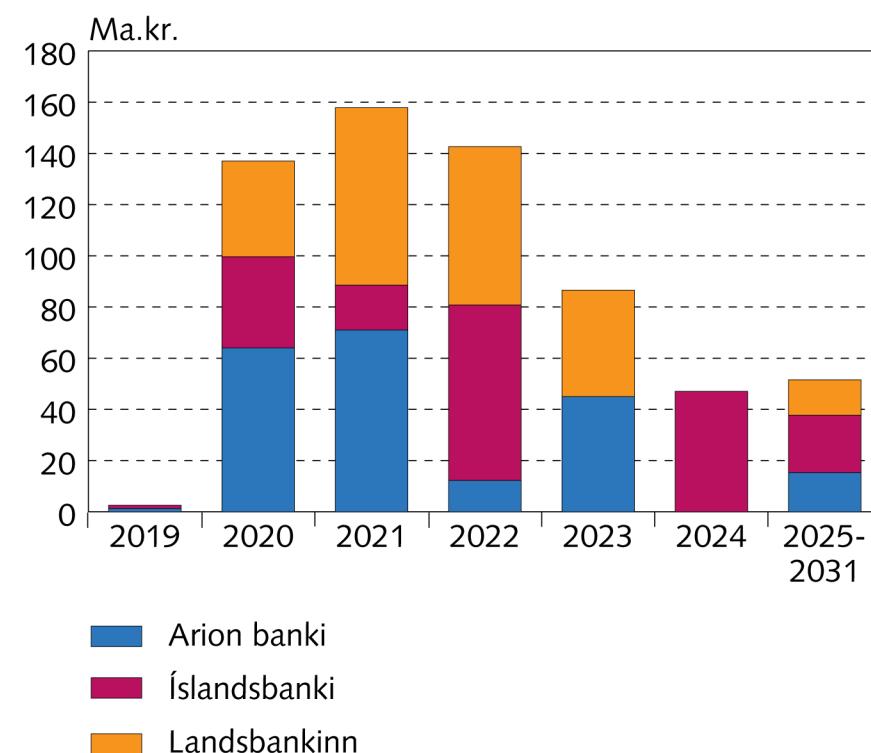
KMB fjármögnun og útlánavöxtur

- Vaxtaálag á erlendum útgáfum hækkaði sl. vetur en tók að lækka aftur á vormánuðum, lítið breyst sl. mánuði
- Vaxandi endurfjármögnumunarþörf á erlendri fjármögnum á komandi árum
- Verulega hefur dregið úr útlánavexti til fyrirtækja – gengis- og verðlagsleiðréttur ársvoxtur einungis 0,5% í lok ágúst

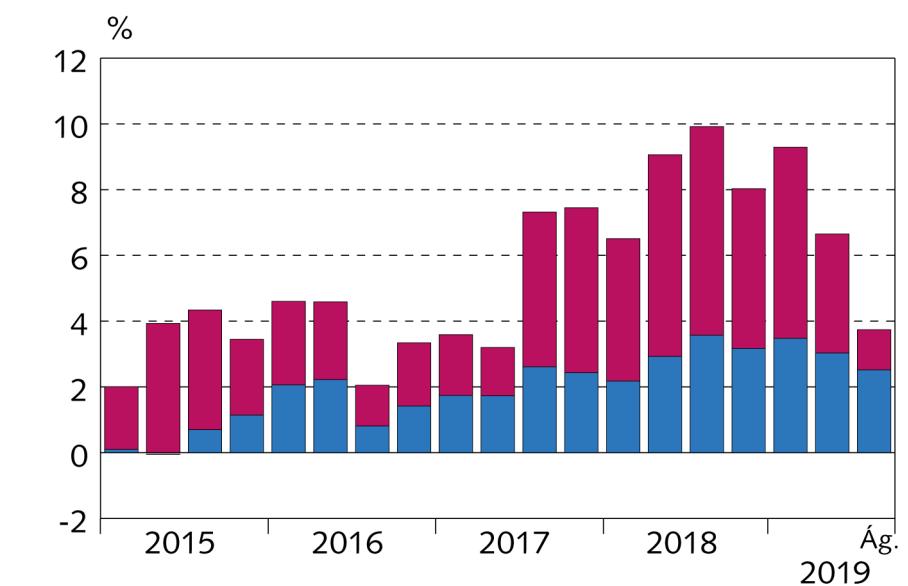
KMB: Vaxtaálag á völdum skráðum erlendum skuldabréfum í evrum¹

KMB: Skráð erlend markaðsskuldabréf eftir gjalddögum¹

KMB: Raunbreyting útlána¹

1. Kerfislega mikilvægir bankar. Vaxtaálag á viðmiðunarkúrfu skuldabréfa í evrum. Viðmiðunarkúrfan er samsett úr ríkisskuldbréfum Evrulanda auk skuldabréfa sveitarfélaga með lánshæfismatið AAA í Evrulöndum.

Heimild: Thomson Reuters.

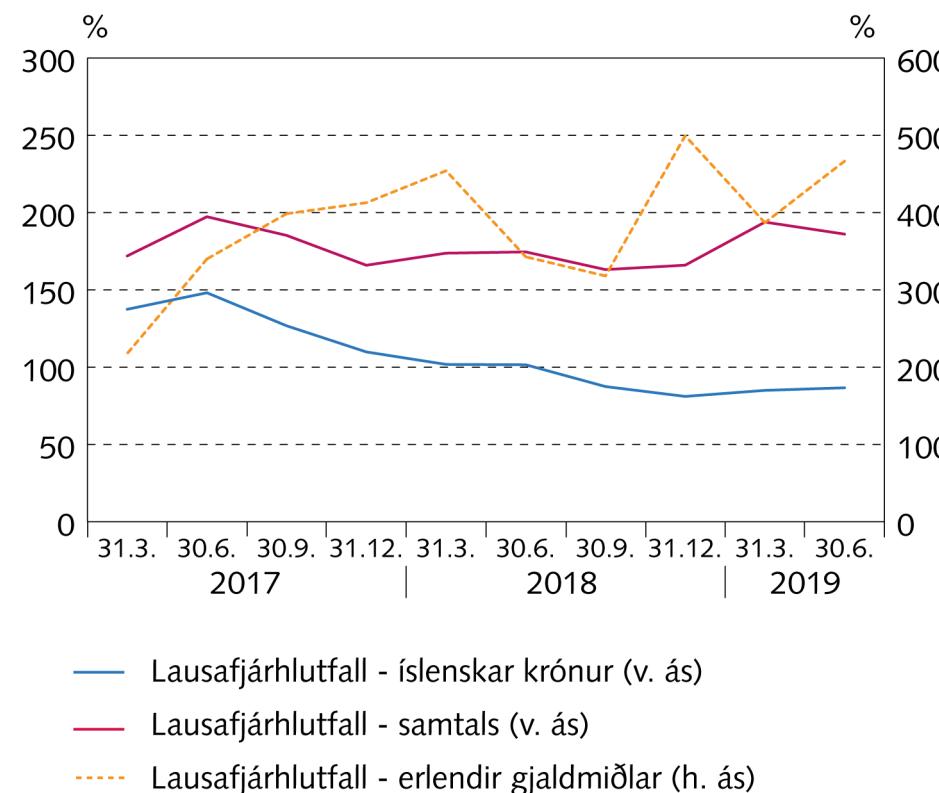
1. Kerfislega mikilvægir bankar. Miðað við gengi 31.8.2019.
Heimild: Nasdaq Ísland.

1. Móðurfélög kerfislega mikilvægra banka. Raunbreyting reiknuð á milli ára.
Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

KMB laust fé – vel yfir lágmarkskröfum

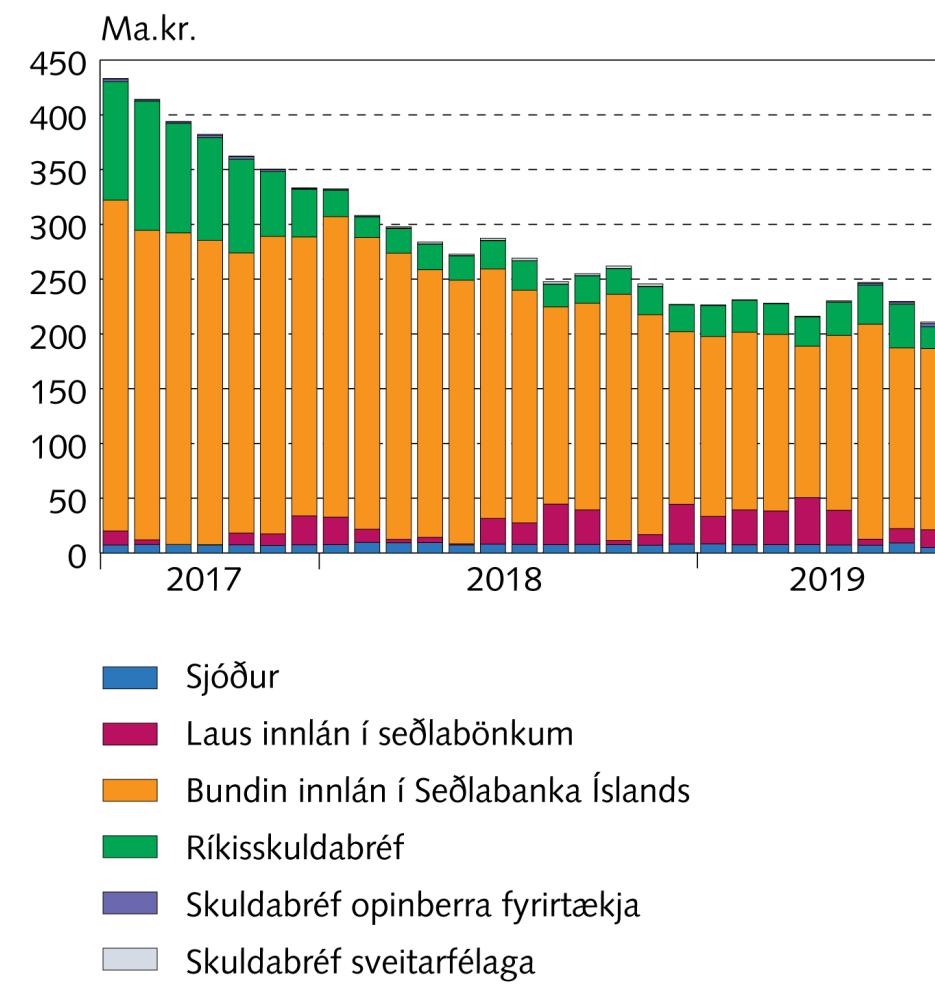
- Lausafjárlutföll allra bankanna eru vel yfir lágmarkskröfum Seðlabankans
- Lausafjáreignir bankanna í krónum hafa lækkað – lausafjárförðinn í krónum nánast allur geymdur í Seðlabankanum
- Seðlabankinn fyrirhugar að setja reglur um lágmark lausafjárlutfalls í íslenskum krónum um næstu áramót

KMB: Lausafjárlutfall¹

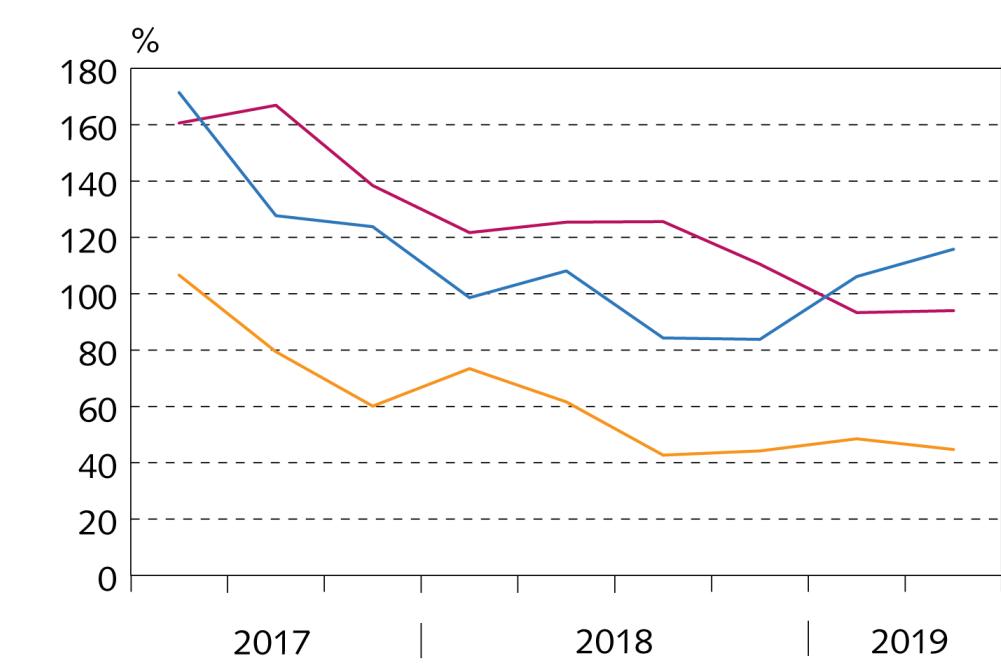
1. Samstæður kerfislega mikilvægra banka.
Heimildir: Árshlutareikningar viðskiptabanka.

KMB: Skipting lausra eigna¹

1. Móðurfélög kerfislega mikilvægra banka. Lausar eignir í íslenskum krónum.
Heimild: Seðlabanki Íslands.

KMB: Lausafjárlutföll í íslenskum krónum¹

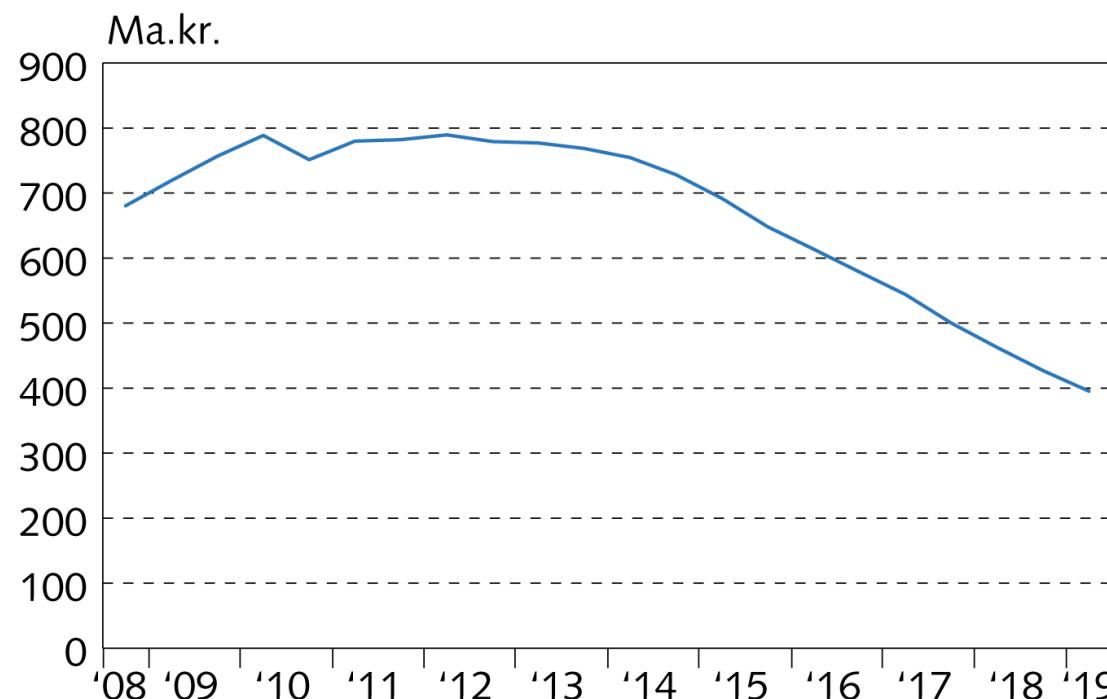

1. Samstæður kerfislega mikilvægra banka.
Heimildir: Árshlutareikningar viðskiptabanka.

Aðrir lánveitendur – vaxtamunur ÍLS neikvæður

- Ekkert lát er á uppgreiðslum hjá Íbúðaláanasjóði – vaxtamunur heildareigna sjóðsins er orðinn neikvæður
- Vægi erlendra eigna í eignasafni lífeyrissjóðanna heldur áfram að aukast
- Sjóðsfélagalán lífeyrissjóðanna námu 9,8% af heildareignum í lok júní sl., samanborið við 9,2% í lok júní 2018

ÍLS: Þróun útlána¹

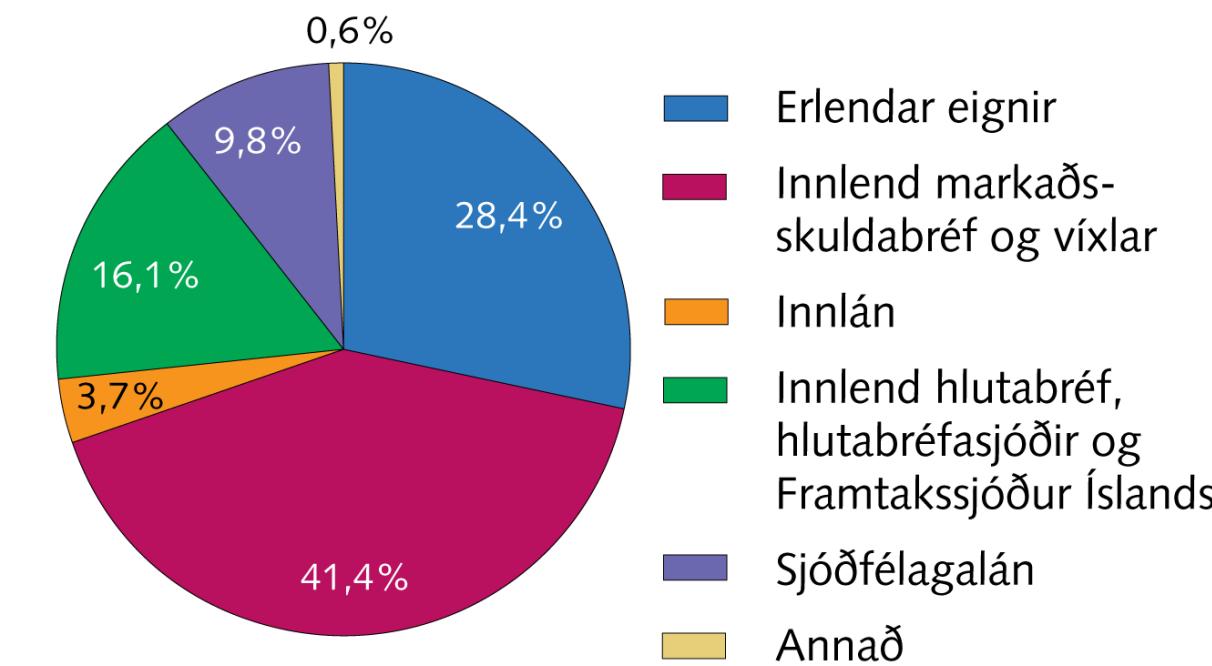

1. Samstæðugögn 2014, 2015 og 2019.

Heimild: Íbúðaláanasjóður.

Lífeyrissjóðir: Skipting eigna¹

Júní 2019

1. Stuðst er við bráðabirgðatölur.

Heimild: Seðlabanki Íslands.

Álagspróf Seðlabankans 2019

Mikill samdráttur í útflutningi, gengi
krónunnar lækkar, verðbólga eykst,
fjárfesting minnkar og atvinnuleysi eykst

Álagspróf – tilbúin sviðsmynd, ekki spá

- Byggir á óhagstæðri frammindu efnahagsmála bæði hér á landi og erlendis
- Markmið:
 - Að sjá hvernig rekstur og efnahagur bankanna bróast við áfall
 - Kanna viðnámsþrótt
- Þróun hagstærða í sviðsmyndinni er fengin með hermun á þjóðhagslíkani Seðlabankans
- Niðurstöður álagsprófa eru hafðar til hliðsjónar við beitingu þjóðhagsvarúðartækja

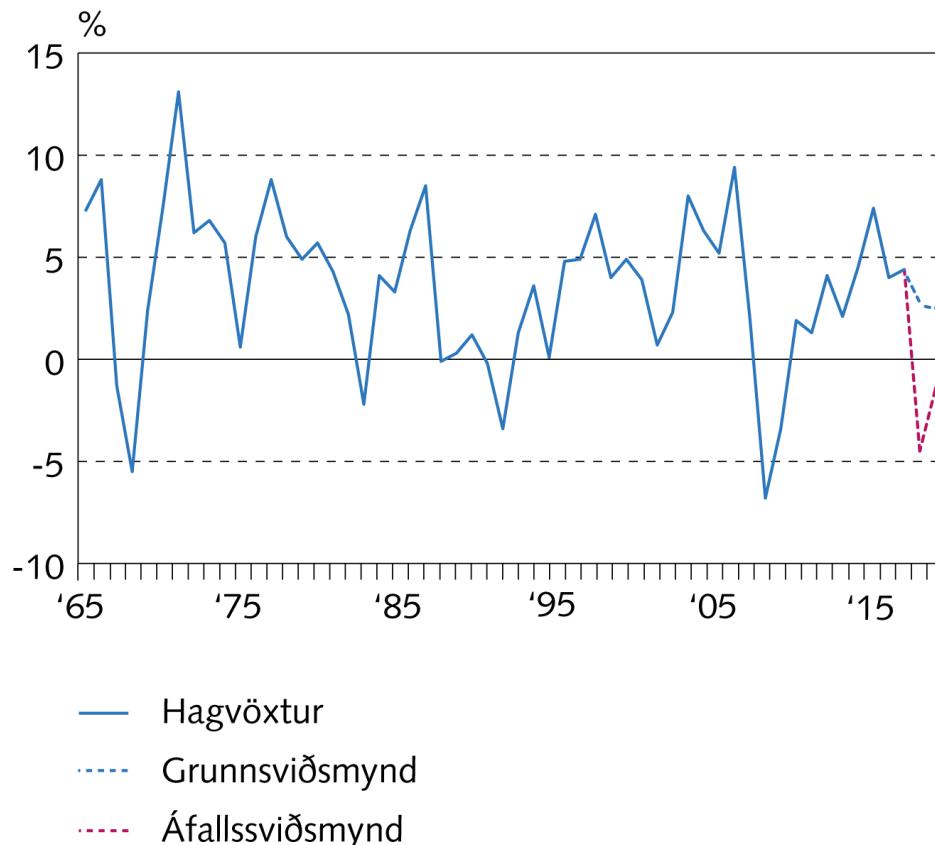

Sviðsmyndin

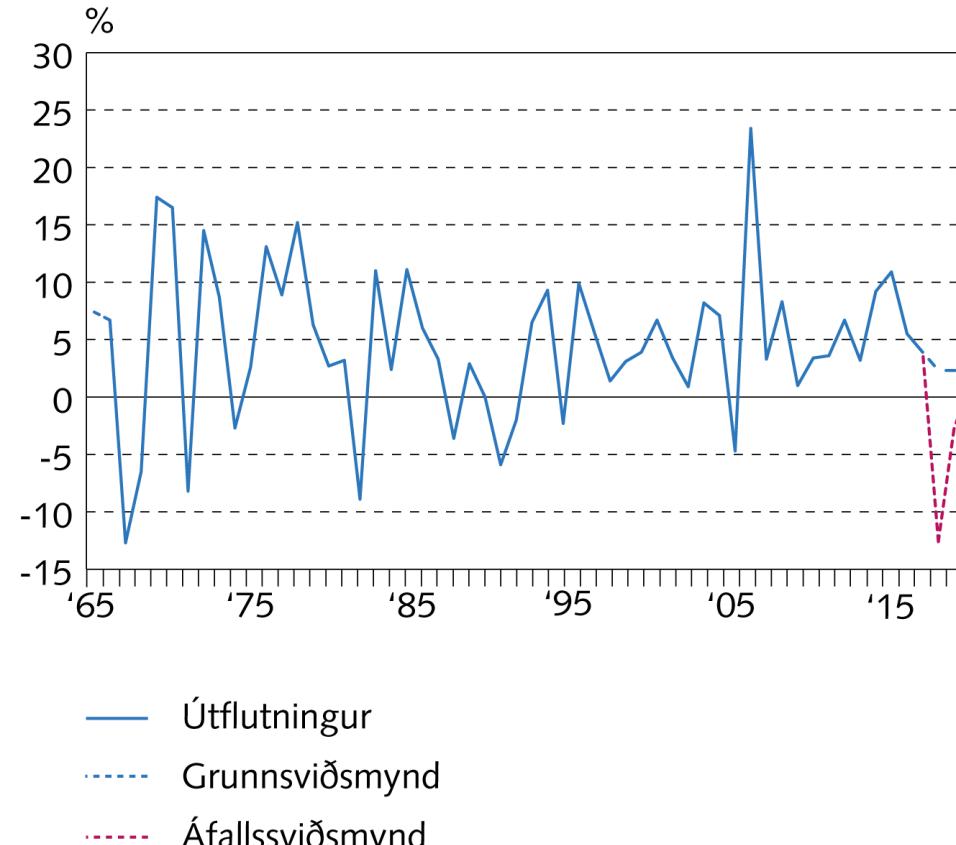
- Útflutningur ferðaþjónustu dregst saman um 35%, verð sjávarafurða lækkar um 25% og álverð um 35%
- Viðskiptakjör versna töluvert
- Lánshæfi Íslands lækkar og fjármögnunarkostnaður eykst

- Eignaverð lækkar, m.a. íbúðarhúsnaði um 11% og atvinnuhúsnaði um 40%
- Atvinnuleysi eykst verulega og verður allt að 8%
- Landsframleiðsla dregst saman um tæp 6% fyrstu tvö ár áfallssviðsmyndarinnar

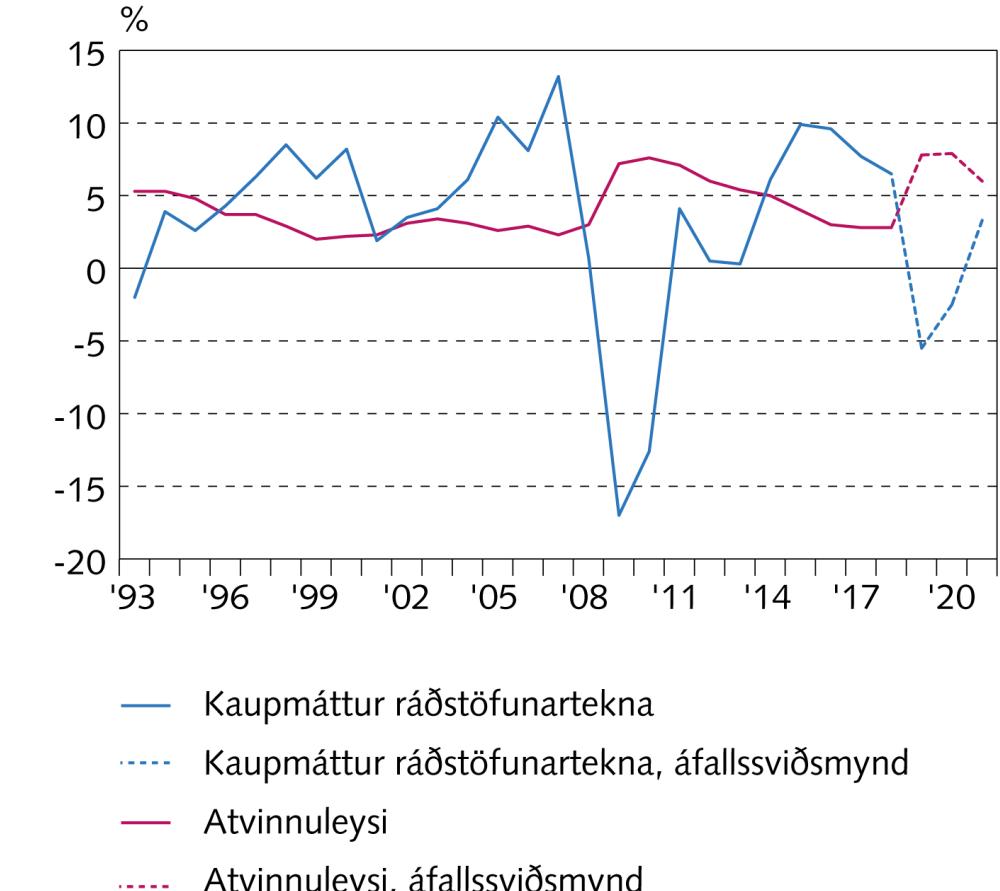
Þróun hagvaxtar

Þróun útflutnings¹

Þróun kaupmáttar og atvinnuleysis¹

Heimild: Seðlabanki Íslands (QMM-keyrsla nóv. 2018).

1. Raunbreyting.

Heimild: Seðlabanki Íslands (QMM-keyrsla nóv. 2018).

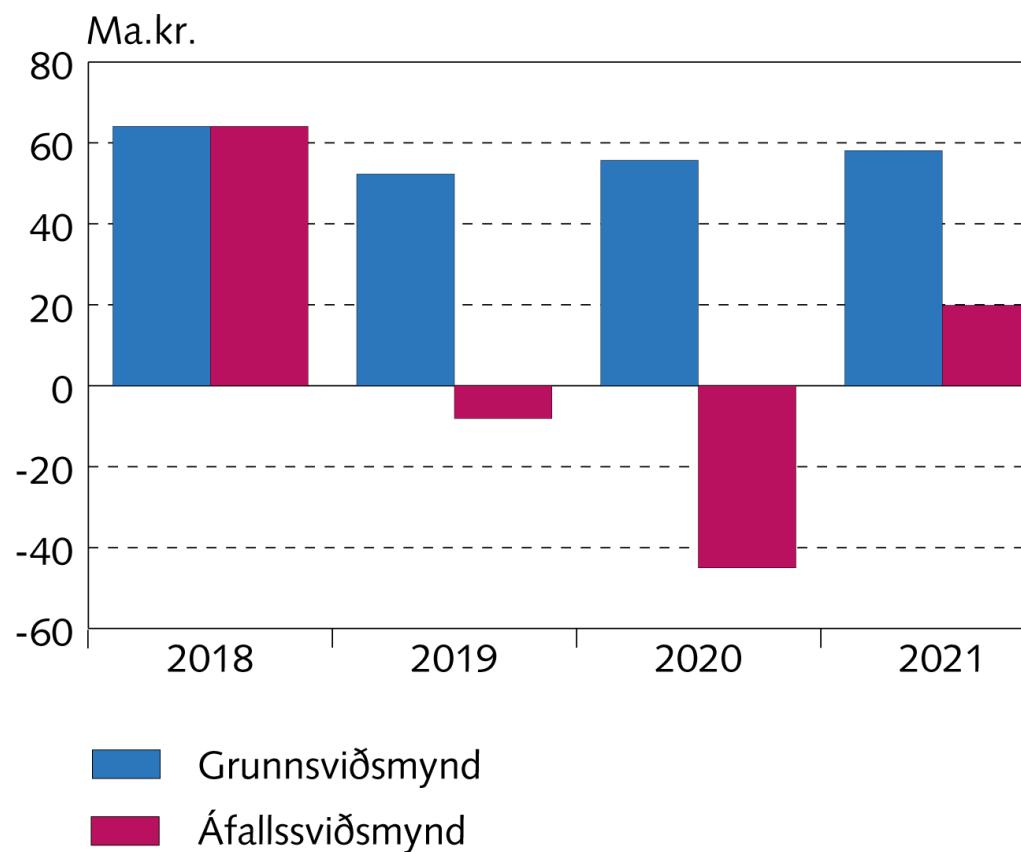
1. Raunbreyting frá fyrra ári, nema ársmeðaltal atvinnuleysis.

Heimild: Seðlabanki Íslands (QMM-keyrsla nóv. 2018).

Niðurstöður – aukin virðisrýrnun veldur tapi

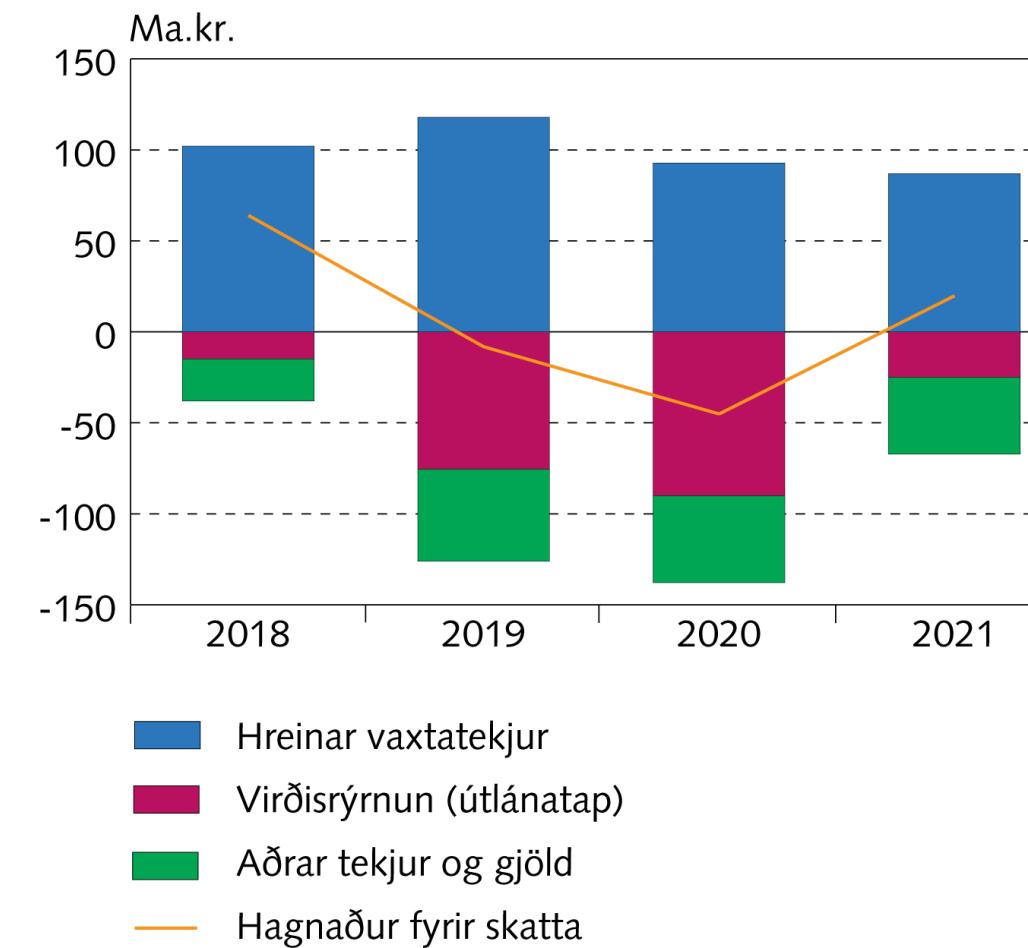
- Bankarnir verða reknir með tapi fyrstu tvö ár áfallssviðsmyndarinnar vegna aukinnar virðisrýrnunar og lækkandi tekna – heildar virðisrýrnun fyrstu tvö árin verður 165 ma.kr. og tapið 73 ma.kr.
- Virðisrýrnun verður að meðaltali 2,1% á ári - viðskiptaáætlanir bankanna gera ráð fyrir 0,3-0,5% árlegri virðisrýrnun

Hagnaður fyrir skatta, mat Seðlabankans

Heimildir: Arion banki, Íslandsbanki, Landsbankinn, Seðlabanki Íslands.

Hagnaður fyrir skatta og framlag mismunandi þátta í áfallssviðsmynd, mat Seðlabankans

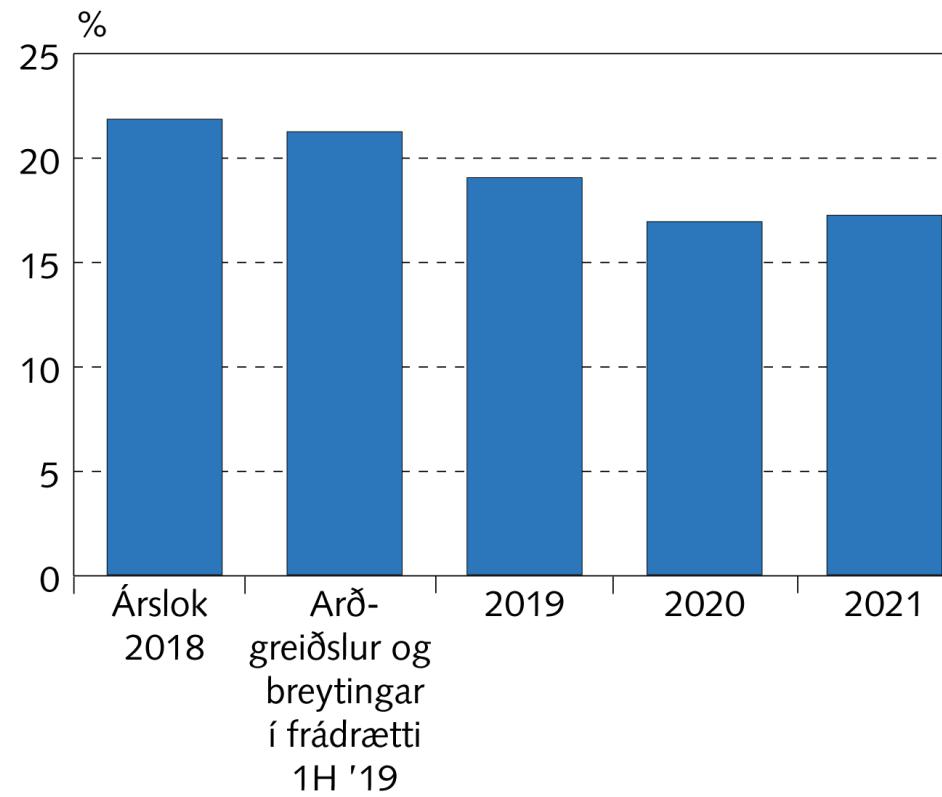

Heimildir: Arion banki, Íslandsbanki, Landsbankinn, Seðlabanki Íslands.

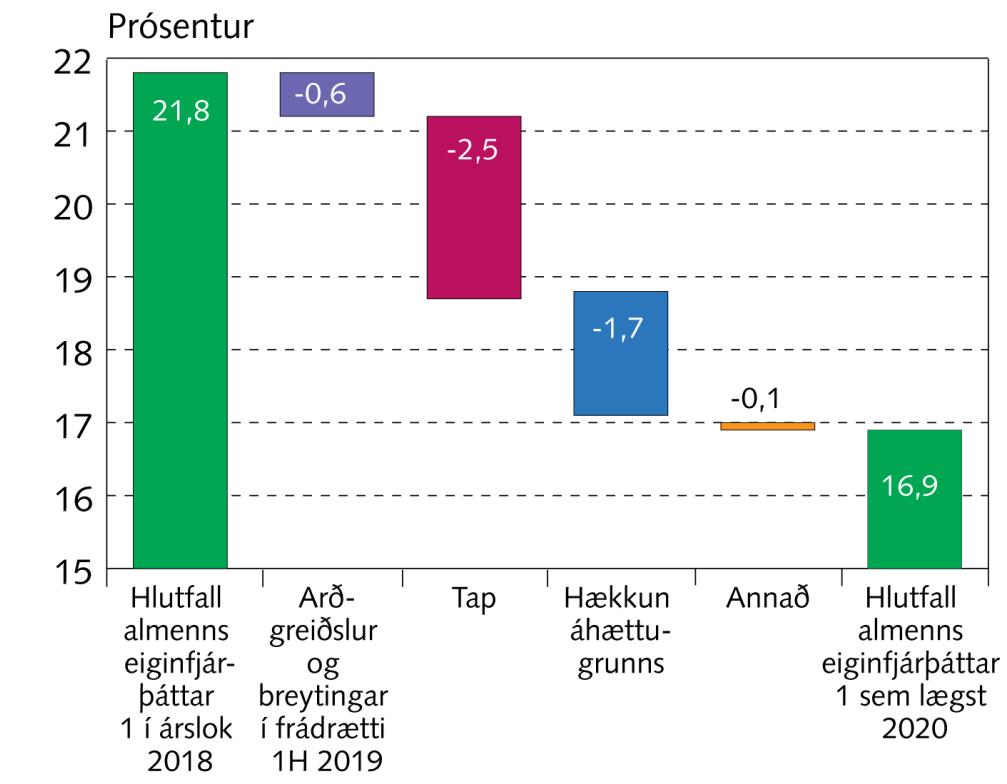
Niðurstöður – þróun almenns eiginfjárþáttar 1

- Eiginfjárlutfall almenns þáttar 1 lækkar frá árslokum 2018 til ársloka 2020 um 4,9 prósentur – úr 21,8% í 16,9%
- Lækkun vegna taps í áfallssviðsmyndinni er 2,5 prósentur og 1,7 prósenta vegna hækjunar áhættugrunns
- Eiginfjárkrafa FME á bankana vegna almenns eiginfjárþáttar 1 er á bilinu 14,5%-15,4%
 - þar af eru eiginfjáraukar um 9 prósentur
 - heildarkrafa FME er á bilinu 18,8%-20,4% – meðaltal á öðru ári álagsprófsins var 18,3%

Eiginfjárlutfall almenns þáttar 1 bankanna
þriggja samanlagt í áfallssviðsmynd,
mat Seðlabankans

Lækkun hlutfalls almenns eiginfjárþáttar 1 bankanna þriggja frá 2018 þar til hann nær sínu lægsta gildi 2020 í áfallssviðsmyndinni, mat Seðlabankans

Fjármálastöðugleiki í hnotskurn

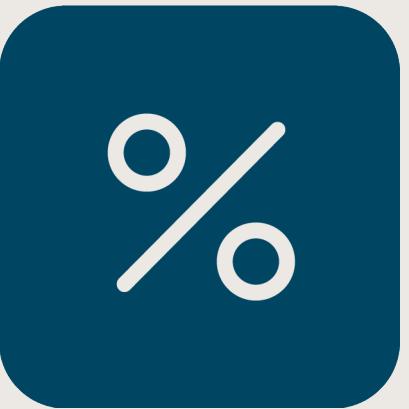
Áhætta tengd ferðaþjónustunni hefur aðeins raungerst að hluta

Hægir á íbúðamarkaðnum á sama tíma og framboð eykst

Offramboð á gistirými á höfuðborgarsvæðinu gæti myndast

Efnahagsreikningar einkageirans eru sterkir

Aukin virðisrýrnun útlána í bankakerfinu

Lausafjárstaða KMB í krónum e.t.v. takmarkandi fyrir útlán

Ritið í heild

Kynning á Fjármálastöðugleika

Power Point myndir

Myndagögn

Tíst